

Aleksandra Adžić

Opšti kurs primene prečica na tastaturi

namenjen prvenstveno bibliotekarima koji rade na računarima
prilagođenim slabovidim i slepim osobama

Narodna biblioteka „Stevan Sremac“ Niš

2015.

Izdaje i narezuje

Narodna biblioteka „Stevan Sremac“ Niš

Borivoja Gojkovića 9

Za izdavača

Sonja Šuković

Godina izdavanja

2015

Autor

Aleksandra Adžić

Redaktor

Sonja Šuković

Tiraž

100 CD

ISBN 978-86-85425-24-0

U V O D

Tastatura je sastavni deo svakog računara i osnovni uređaj za upravljanje računarom i unošenje informacija u računar. Svi tasteri na tastaturi podeljeni su u pet grupa: alfanumerički, kontrolni, funkcijski, tasteri za navigaciju i numerička tasteri.

Slabovide i slepe osobe, zahvaljujući napredovanju informacionih tehnologija, danas su u poziciji da upotrebljavaju sve opcije računara podjednako kvalitetno kao i bilo koji korisnik računara. Uz pomoć softvera koji je specijalizovan i izrađen namenski, slabovide i slepe osobe su u mogućnosti da koriste sve blagodeti koje pruža računar, a za surfovanje po raznim internet stranicama naglašavaju da je to njihov prozor u svet. Mogućnost upotrebe kompjutera ova grupa ljudi ima zahvaljujući softveru koji obavlja pretvaranje teksta u zvuk, tako da u svakoj sekundi korisnik računara može da čuje šta na računaru u kom trenutku radi.

Za rad na računaru slabovidi i slepi koriste računar i tastaturu. Miš im nije potreban. Zbog toga je neophodno da se savladaju sve kombinacije tastera koje je moguće izvesti uz pomoć tastature. Tzv. prečice na tastaturi poželjno je da poznaju svi korisnici računara, najpre zbog toga što je rad uz pomoć prečica brži, efikasniji i lakši (prema istraživanju openforum.com portala svaki čovak koji koristi računar uštedeo bi do 64 sata godišnje, odnosno do osam radnih dana, ako bi koristio samo prečice na tastaturi), upotreba tastature omogućava odmaranje zglobova ruke, što je izuzetno važno u slučajevima kada se za računarom dugo radi, ali i zbog mogućnosti da se miš u toku rada pokvari, a da korisnik nije u poziciji da odmah prekine započeti posao.

Prečice na tastaturi obično predstavljaju pritisak na određeni taster ili kombinaciju dva ili više tastera u cilju obavljanja zadataka koji bi najčešće zahtevali miša ili drugi pokazivački uređaj. Prečice na tastaturi olakšavaju interakciju sa računarom, što štedi vreme i trud, a slabovidim i slepim osobama omogućavaju nesmetano korišćenje svih opcija.

Windows funkcije: F1 do F12

F1

Skoro uvek je to "Help" dugme - dugme za pomoć u otvorenom programu. Pritiskom na F1 otvara se novi prozor u kome se je moguće pronaći pomoć pri radu.

F2

U Windowsu otvara opciju zamene imena selektovane ikone, fajla, ili foldera. Ukoliko se jednim klikom miša obeleži ikona, fajl ili folder, naknadnim izborom dugmeta F2 moguće je ukucavanjem preimenovati odabranu ikonu, fajl ili folder.

F3

Odabirom dugmeta F3 otvara se opcija "search" –pretraživanje.

F4

Ovo dugme ima različite funkcije u različitim programima.

Otvora "find" prozor ukoliko se aktivira u operativnim sistemima *Windows 95* do *XP*.

Otvora "address bar" u *Windows Explorer-u* i *Internet Explorer-u*, kako bi se ukucala adresa veb sajta ili kako bi se uz pomoć strelice sa tastature izabrala jedna od već korišćenih adresa.

Ponavlja zadnju sprovedenu akciju (*Word 2000+*)

F5

U Internet pretraživačima F5 aktivira *refresh* ili ponovo učitava stranicu ili dokument

Otvora *Find, Replace,* i *Go to* prozor u Microsoft Word- u.

Pokreće *Slide show* u programu Power Point

F6

Odabir ovog dugmeta omogućava nam da stavimo kursor u *Address bar* u *Internet* pretraživačima kako bismo ukucali adresu veb sajta

F7

Najčešće se koristi za *spell check* i *grammar check* (proveru gramatičkih greški) dokumenata u Word i Outlook programima.

Takođe, ovo dugme omogućava pokretanje pretrage u Firefox-u.

F8

Dugme koje otvara **Windows startup menu**, a koristi se za ulazak u *Windows Safe Mode*.

F9

Ima primenu kod Mac OS .

F10

U Microsoft Windows-u aktivira *menu bar* otvorene aplikacije.

Otvora *hidden recovery partition* (skrivenu particiju koja se koristi za backup) na HP i Sony computerima. Otvora CMOS Setup.

F11

Ovo dugme postavlja **Full-screen mode** za sve novije pretraživače.

F12

Otvora **Save** kao prozor u programu Microsoft Word.

Taster Windows

Windows

Pritiskom na ovo dugme otvaramo ili zatvaramo start meni.

Win + R

Otvora se Run ekran.

Win + M

Minimizuju se svi prozori.

Win + E

Otvora se Windows Explorer.

Win + B pa pritisak na dugme Enter

Otvora skrivene ikonice.

Win + T

Služi za kretanje kroz programe u Taskbaru.

Win + F

Traganje za fajlom ili folderima.

Win + L

Zaključava se Desktop- u slučaju da ne želimo da gasimo kompjuter ali ni da ga ostavimo upaljenog, pritisnemo ovu komandu. Korisnik se odjavljuje na ovaj način i pojavljuje se ekran dobrodošlice.

Win + D

U situaciji u kojoj želimo privremeno da minimizujemo sve prozore istovremeno kako bismo videli Desktop koristimo ovu kombinaciju dugmadi. Ponovnim pritiskom na ovu kombinaciju dugmadi podižemo sve prozore istovremeno. Veoma je korisno u slučajevima kada je otvoren veliki broj prozora, jer minimiziranje svakog prozora ponaosob zahteva mnogo vremena. Takođe se koristi ako želimo da promenimo korisnički nalog na kompjuteru.

Win + P

Ova kombinacija dugmadi omogućava izbor načina prikazivanja prezentacije sadržaja.

Win + 1,2,3,4

Otvarate programe iz Taskbara (kad je u taskbaru otvoreno više programa) i to ako želite da otvorite prvi program, pritisnete broj jedan ako želite da otvorite drugi program broj dva itd...

Win + taster za razmak

Preview desktopa.

Win + gornja strelica

Maksimiziramo aktivni prozor.

Win + leva strelica

Maksimiziramo prozor ulevo.

Win + desna strelica

Maksimiziramo prozor udesno.

Win + donja strelica

Minimiziramo prozor.

Win + Home

Minimiziramo sve prozore osim onog koji je trenutno aktivan.

Win + Shift + leva strelica ili desna strelica

Pomeramo prozor sa jednog monitora na drugi.

Win + Tab

Multitasking, “skačemo” iz programa u program, cirkulišemo kroz taskbar, kao na Android telefonu.

Win+F1

Help. Otvara se prozor u kojoj je prikazana pomoć pri radu sa Windows- om.

Win + Break

Otvora System Properties dialog box iz Control Panela.

Dugme Ctrl

Ctrl + Esc

Ovom kombinacijom tastera otvaramo Windows start meni u većini verzija Windowsa. U Windows 8 ova komanda će otvoriti početni ekran.

Ctrl+Insert

Za korišćenje ove kombinacije moramo napre da selektujemo tekst ili fajl zato što ova kombinacija dugmadi omogućava kopiranje selektovanog teksta ili selektovanog fajla.

Ctrl + Enter

Kombinacija ova dva tastera služi za dodavanje **http://www** u Address bar.

Ctrl + Tab

U internet pretraživačima ova kombinacija omogućava kretanje po otvorenim tabovima. U otvorenom dokumentu ova kombinacija omogućava kretanje sa jedne stranice direktno na drugu.

Ctrl+PgDown

Isto što I **Ctrl + Tab**

Ctrl + Win + B

Ova kombinacija omogućava da se otvori odmah program koji nam je, u toku rada, pokazao obaveštenje ili upozorenje.

Ctrl+Windows Logo+TAB:

Pomera sve prozore u vidu slajd šoua, na veoma atraktivan način, tako da je moguće pregledati sve otvorene tabove za veoma kratko vreme.

Ctrl + skrolovanje mišem (okretanje točkića na mišu, bez pritiskanja točkića)

Povećavamo ili smanjujemo prikaz na ekranu.

Ctrl + Backspace

Briše cele reči, kako u Wordu, tako i u drugim programima u kojima se unosi tekst.

Ctrl + A

Kombinacija se upotrebljava u slučajevima kada je potrebno selektovati sve fajlove u folderu ili ceo tekst u dokumentu.

Ctrl + B

U okviru dokumenta zadebljava slova selektovanog teksta.

Ctrl + I

Kombinacija tastera koja pravi Italic slova. U okviru dokumenta ovom kombinacijom moguće je nakositi selektovani tekst.

Ctrl + V

Pejstovanje ili lepljenje selektovanog sadržaja na željeno mesto, čime se završava proces kopiranja.

Ctrl+D

Čuva trenutnu veb-stranicu kao obeleživač. Takođe, ovom kombinacijom moguće je brisanje selektovanog teksta, fajla ili drugog sadržaja i prebacivanje u Recycle Bin.

Ctrl + C

Podrazumeva se da je pre korišćenja ove kombinacije selektovan elemenat za kopiranje, kako bi bilo omogućeno kopiranje selektovanog teksta ili selektovanog fajla, foldera, bilo kog sadržaja.

Ctrl + Z

Undo ili poništite prethodnu akciju (povratak na prethodni korak).

Ctrl + X

Katovanje ili isecanje selektovanog teksta ili selektovanog fajla, kako bi se selektovani sadržaj premestio na drugo mesto.

Ctrl + T

Otvora novu karticu (tab) u bilo kojem internet pregledaču (koji podržava kartice/tabove).

Ctrl + L

Pozicionira vas u traku za pretragu u okviru internet pretraživača ili u Search/Pretragu polje u nekom drugom programu.

Ctrl+P

Štampa aktuelnu stranicu.

Ctrl+S

Čuva aktuelnu stranicu (opcija *Save*).

Ctrl+R

Ponovo učitava aktuelnu stranicu (opcija *Refresh*).

Ctrl+F

Otvora traku za pronalaženje (opcija *Find*).

Ctrl+G

Pronalazi sledeće podudaranje sa unosom iz trake za pronalaženje.

Ctrl+U

Otvora izvor trenutne stranice. U dokumentu, ovom kombinacijom podvlači se selektovani tekst.

Ctrl + Y

Redo ili poništavanje (vraćamo se jedan korak nazad).

Ctrl + N

Odabirom ove kombinacije tastera otvaramo novi prozor. U dokumentu se pritiskom na ovu kombinaciju tastera otvara nov dokument. Ova kombinacija je zamena za *File* → *New*.

Ctrl + W

Zatvaramo trenutni prozor.

Ctrl + F

Selektujemo polje za pretraživanje sadržaja u okviru dokumenta (*Find/Replace*).

Ctrl + O

Otvora prozor za izbor datoteke a zatim izaberite datoteku. Ova kombinacija je zamena za *File* → *Open*.

Od Ctrl+1 do Ctrl+8

U internet pretraživaču ovom kombinacijom moguće je prelaziti na otvoren tab sa navedenim brojem položaja na traci.

Ctrl+9

Ovom kombinacijom se u internet pretraživaču prelazi direktno na poslednju otvorenu karticu.

Ctrl + Strelice

Pomera kursor reč po reč, ukoliko koristite strelice za levo i desno, odnosno skače od pasusa do pasusa, ako koristite strelice za gore ili dole.

Ctrl + Desna strelica

Pomeranje kursora na početak sledeće reči.

Ctrl + Leva strelica

Pomeranje kursora na početak prethodne reči.

Ctrl + Donja strelica

Pomeranje kursora na početak narednog paragrafa.

Ctrl + Gornja strelica

Pomeranje kursora na početak prethodnog paragrafa.

Ctrl + F4

Zatvaranje aktivnog dokumenta u programu koji dozvoljava otvaranje više dokumenata istovremeno.

Ctrl + F5

Ponovo učitava trenutnu stranicu, zanemarujući keširani sadržaj.

Ctrl + Shift

Sa ovom kombinacijom, uz nošenje fajla ili foldera ili bilo kog dokumenta mišem, moguće je napraviti prečicu (shortcut). Takođe, na ovaj način menjamo raspored slova na tastaturi.

Ctrl + Shift + N

Kreiramo novi folder . Otvara novi prozor u režimu bez arhiviranja.

Ctrl + Shift + D

Čuva sve otvorene stranice kao obeleživače u novom direktorijumu.

Ctrl + Shift + G

Pronalazi prethodno podudaranje sa unosom iz trake za pronalaženje.

Ctrl + Shift + T

Otvora poslednji zatvoreni tab u bilo kom internet pregledaču bilo da je to Google Chrome, Firefox ili Opera. Ova skraćenica je izuzetno korisna u slučaju da greškom zatvorimo neki tab u svom pregledaču.

Ctrl+Shift+Tab ili Ctrl+PgUp

Prebacuje na prethodnu karticu.

Ctrl+Tab ili Ctrl+PgDown

Prebacuje na sledeću karticu.

Ctrl + Shift sa strelicom

Selektovanje čitavih delova (reči) u tekstu.

Ctrl + Shift + Esc

Otvora Task Manager direktno. Ako nam se kompjuter čudno ponaša i želimo da ispitamo koji proces pravi problem, ukoliko želimo neki program da isključimo itd. koristimo ovu opciju, umesto da idemo dužim putem pomoću CTRL + Alt + Delete

Ctrl i + ili pritisnite **Ctrl i** okrećemo točkić miša na gore

Uvećava sve na stranici.

Ctrl i - ili pritisnite **Ctrl i** okrećemo točkić miša na dole.

Umanjuje sve na stranici.

Ctrl + 0

Vraća sve na stranici na normalnu veličinu.

Ctrl + Alt + Del

U verzijama Windows- a 7 I kasnijim ova kombinacija omogućava otvaranje Windows opcije za "locking computer, switching user, Task Manager", itd. Pritiskom na Ctrl+Alt+Del više puta kompjuter će se restartovati.

Taster ALT

Alt + Esc

Bira između otvorenih aplikacija u "Taskbar-u", počev od windows 95 i svim kasnijim verzijama.

Alt + Space bar

Otvora padajući kontrolni meni za trenutno otvoren program.

Alt + Home

Otvora početnu stranicu u trenutnom prozoru.

Alt + Enter

Otvora "Properties" prozor za selektovanu ikonu ili program, ili trenutno otvoreni fajl.

Alt + Tab

Ova kombinacija tastera je veoma korisna u situacijama kada imamo više otvorenih aplikacija, a potrebno je, u toku rada, uzimati podatke iz svih otvorenih aplikacija. Ovako možemo da obavimo prebacivanje sa jedne na drugu otvorenu aplikaciju.

Alt + Shift + Tab

Obrnutim smerom se krećemo istovremenim pritiskom.

Alt + double-click (Alt + dvostruki klik)

Uključuje "Properties" za aplikaciju na kojoj smo napravili dvoklik (važi za sve verzije Windowsa).

Alt + Print Screen (ili samo Print Screen)

Pravi kopiju našeg skrina, odnosno u tom trenutku otvorenih prozora (važi za sve verzije windows-a). Ako pritisnemo samo "Print screen", kopiramo kompletan skrin. Ako isti želimo da vidimo, otvorimo program za obradu slika i p'ritisnemo komandu "Paste". Tu možemo da selektujemo ono što nam je interesantno i sačuvamo u ponudjenim formatima.

Alt + Prt Sc

Preslikava sadržaj ne celog ekrana, nego samo aktivnog prozora.

Alt + D

Selektujemo Adress bar bilo u internet pregledaču, bilo u Windows Exploreru.

Alt + P

Otvora *Preview* panel.

Alt + F4

Zatvara trenutno otvoreni prozor ili aktivni program.

Levi Alt + Shift

Menjamo jezik na tastaturi.

Alt + strelica ulevo

Vraća se na prethodnu stranicu iz istorije pregledanja na toj kartici.

Alt + strelica udesno

Ide na sledeću stranicu iz istorije pregledanja na toj kartici.

Taster SHIFT**Shift + De**

Obrisaće svaki fajl ili drugi objekat bez da ga smešta u korpu (Recycle Bin)

Shift + End

Selektuje ceo red unapred, od položaja miša do kraja reda.

Shift + Home

Selektuje ceo red unazad, od položaja miša do početka reda.

Shift + strelice

Selektuje/Označava, slovo po slovo levo ili desno ili cele redove ako koristite gore ili dole.

Shift + Ctrl + Strelice

Označava cele reči (levo-desno) ili čitave pasuse (gore-dole).

Shift + F10

Ponaša se kao desni klik mišem i može u određenim trenucima biti veoma koristan.

Shift + desni klik

Prikazuje meni sa prečicama do određenih aplikacija.

Shift + Backspace

Ide na sledeću stranicu iz istorije pregledanja na toj kartici.

Pritisak na **SHIFT dugme pet puta** omogućava isključivanje I uključivanje StickyKeys (Shift, Ctrl, Alt I Windows Logo).

Ostale prečice

Esc

Otkazivanje trenutne akcije.

Prt Sc ili Printscreen

Uzima sliku celog našeg ekrana kao pripremu za kopiranje (isti je efekat kao da je pritisnuto dugme Copy, ali je ovde obuhvaćen čitav ekran). Nakon toga treba da otvorimo program za obradu slika i da kliknemo Paste kako bismo tom slikom mogli da manipuliramo.

End

Odlazimo na kraj aktivnog foldera. U dokumentu odvodi kursor na dno stranice. U tekstualnom dokumentu pritisak na ovo dugme odvodi kursor na kraj reda.

Home

Odlazimo na početak aktivnog foldera . U dokumentu odvodi kursor na vrh stranice. U tekstualnom dokumentu pritisak na ovo dugme odvodi kursor na početak reda.

Backspace

Prikazuje prethodni folder; vraća se na prethodnu stranicu iz istorije pregledanja na toj kartici; u tekstualnom dokumentu briše tekst iza kursora.

Strelica nadesno

Otvora sledeći meni sa desne strane ili otvara podmeni. Odvodi kursor na desnu stranu, u tekstualnom dokumentu.

Strelica nalevo

Otvora sledeći meni sa leve strane ili zatvara podmeni. Odvodi kursor na levu stranu, u tekstualnom dokumentu.

Razmaknica

Prikazuje fasciklu jedan nivo naviše u programu Windows Explorer.

Tab

Kretanje unapred kroz opcije.

Enter

Zamenjuje klik mišem za veliki broj izabranih komandi.

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека
Србије, Београд

004.451.9WINDOWS(083.131)(0.034.2)

АЏИЋ, Александра, 1974-

Opšti kurs primene prečica na tastaturi [Elektronski
izvor] : namenjen
prvenstveno bibliotekarima koji rade na računarima
prilagođenim slabovidim
i slepim osobama / Aleksandra Adžić. - Niš : Narodna
biblioteka "Stevan
Sremac", 2015 (Niš : Narodna biblioteka "Stevan Sremac"). -
1 elektronski
optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

Sistemske zahteve: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovne
strane dokumenta. -
Tiraž 100.

ISBN 978-86-85425-24-0

а) Оперативни систем "Windows" - Упутства

COBISS.SR-ID 215125260